

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Collectieplan 2019-2022

Inhoud

1 De Rijkscollectie RCE: beheren en behouden voor de toekomst

7

CC NL	10
De NK-collectie	12
Registratie	13
Risicobeheer	14
Restaureren	17
Verwerven, afstoten, overdragen	18
Rapportage	21

2 Zichtbaarheid

23

Bruiklenen	23
Digitale toegankelijkheid	35
Onderzoek en publicaties	38

3 Samenwerking

43

Nieuwe museumprofessionals in opleiding	43
Een nieuw publiek	46
CC NL: gebundelde kennis en ervaring	48

Colofon

Tekst: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE)

Redactie: Kunstcollecties RCE

Tekstadvis: Aggie Langedijk

Vormgeving: WIJZ Werkt!, Amsterdam

Druk: OBT, Den Haag

Foto's: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed,
tenzij anders vermeld

Foto's p. 2,6, 34 en 49: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed,
Margareta Svensson

Foto voor- en achterzijde: Rietveld meubilair voor Unesco
Perskamer in Parijs, bureau inv. nr. R5820-C Stoel van Friso
Kramer en Jaap Penraat inv. nr. R5823-A.

ISBN: 9789057993237

info@cultureelerfgoed.nl

www.cultureelerfgoed.nl

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort, juni 2019

Van werken van beeldende kunstenaars aangesloten bij een
CISAC-organisatie is het auteursrecht geregeld met Pictoright
te Amsterdam. © c/o Pictoright Amsterdam 2019.

Getracht is alle rechthebbenden op fotografisch en ander
beeldmateriaal op te sporen. In een enkel geval is dit echter niet
gelukt. Wie meent zekere rechten te kunnen laten gelden, kan
contact opnemen met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

De objecten in dit Collectieplan 2019-2022 zijn beschikbaar
voor bruikleen. Voor bruiklenen uit de Rijkscollectie RCE
kunt u contact opnemen met Nathalie Menke (06-27821773)
of Daphne Nieuwenhuijse (06-27821772) of mail naar
bruikleenservice@cultureelerfgoed.nl

Woord vooraf

Onze Rijkscollectie bevat een schat aan waardevolle kunstvoorwerpen. Hoe kunnen we de collectie zichtbaar en toegankelijk maken voor een zo breed mogelijk publiek? En hoe behouden we de kwaliteit van de collectie? Dit zijn de twee pijlers uit het beleid van de minister waaraan de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed invulling geeft. Het collectieplan dat voor u ligt, laat zien hoe we dat doen.

We werken nauw samen met musea, maar ook met andere partners. Zo stellen we voorwerpen ten toon in de museumhuizen van de Vereniging Hendrick de Keyser en in Verhalenhuis Belvédère Rotterdam. Daarnaast zorgen we er met partners voor dat ook regionale en kleinere musea - zonder verzekerings- en restauratiekosten - bruiklenen uit onze collectie kunnen tonen.

Eind 2020 zal het CollectieCentrum Nederland (CC NL) zijn deuren openen. Hierin zullen het Rijksmuseum, Paleis het Loo, het Nederlands Openlucht Museum en de RCE hun collecties onderbrengen en restaureren en conserveren. Deze samenwerking leidt ongetwijfeld voor alle partijen tot kenniswinst en uiteindelijk tot een verbeterde zorg voor alle collecties zodat die nog heel lang aan een zo breed mogelijk publiek getoond kunnen worden.

Susan Lammers
directeur

1 De Rijkscollectie RCE: beheren en behouden voor de toekomst

De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) beheert de Rijkscollectie RCE: ruim 100.000 voorwerpen uit de kunstcollectie van het Rijk. Deze collectie is rijk en divers. Ze bestaat uit beelden, tafels, stoelen, drinkglazen, sieraden, klokken, affiches, schilderijen, tekeningen, prenten, foto's, boeken, video's, installaties, munten, penningen en archeologische vondsten. Ze dateert uit de (antieke) oudheid tot het begin van deze eeuw. Ze bevat werk van bekende kunstenaars zoals Rembrandt, Van Gogh en Mondriaan

tot onbekende meubelmakers, glasontwerpers en affichetekenaars. Ze vertegenwoordigt allerlei stromingen en stijlen, van romantiek tot symbolisme, van De Stijl tot Cobra. Ze is uitgeleend aan musea en Nederlandse ambassades in het buitenland, hangt bij ministers en staatssecretarissen in de werkkamer, staat in monumentale gebouwen en overheidsgebouwen of is opgeslagen in het depot in Rijswijk.

Ferdinand Bol, olieverf op doek, 404 x 282,5 cm, Abraham ontvangt de drie engelen, 1655-1669, inv. nr. B736. Het schilderij is in 2017 en 2018 in bruikleen geweest bij het Dordrechts Museum.

Rijkscollectiebeheerders in Nederland

In Nederland zijn veel kunst- en andere collecties openbaar toegankelijk. Deze collecties vormen samen de Collectie Nederland. Een belangrijk onderdeel van de Collectie Nederland is de Rijkscollectie. Dit zijn alle collecties die eigendom zijn van de Staat of waar de Staat voor zorgt, waaronder een kunstcollectie. De RCE beheert namens het ministerie van OCW een deel van deze kunstcollectie: de Rijkscollectie RCE. Andere delen worden beheerd door de verzelfstandigde rijksmuseumen.

- 1 Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Rijswijk
- 2 Rijksmuseum Boerhaave, Leiden
- 3 Museum Catharijneconvent, Utrecht
- 4 Museum De Gevangenpoort, Den Haag
- 5 Museum Huis Doorn, Doorn
- 6 Kröller-Müller Museum, Otterloo
- 7 Mauritshuis, Den Haag
- 8 Museum Meermanno, Den Haag
- 9 Rijksmuseum Muiderslot, Muiden

- 10 Naturalis, Leiden
- 11 Nederlands Openluchtmuseum, Arnhem
- 12 Het Scheepvaartmuseum, Amsterdam
- 13 Paleis Het Loo, Apeldoorn
- 14 Rijksmuseum, Amsterdam
- 15 Rijksmuseum Twenthe, Enschede
- 16 Rijksmuseum van Oudheden, Leiden
- 17 Nationaal Museum van Wereldculturen, Leiden, Amsterdam, Berg en Dal

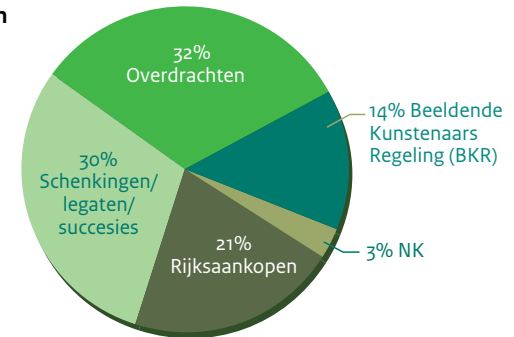
- 18 Slot Loevestein, Poederoven
- 19 Van Goghmuseum/Museum Mesdag, Amsterdam/Den Haag
- 20 Zuiderzeemuseum, Enkhuizen
- 21 Joods Historisch Museum, Amsterdam
- 22 Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie, Den Haag
- 23 Het Nieuwe Instituut, Rotterdam
- 24 Nederlands Filminstituut Eye, Amsterdam

- 25 Nationaal Militair Museum, Soest
- 26 Marinemuseum, Den Helder
- 27 Mariniersmuseum, Rotterdam
- 28 Museum Bronbeek, Arnhem
- 29 Nationaal Glasmuseum, Leerdam
- 30 Keramiekmuseum Het Prinsessehof, Leeuwarden
- 31 Nederlands Fotomuseum, Rotterdam
- 32 Teylers Museum, Haarlem

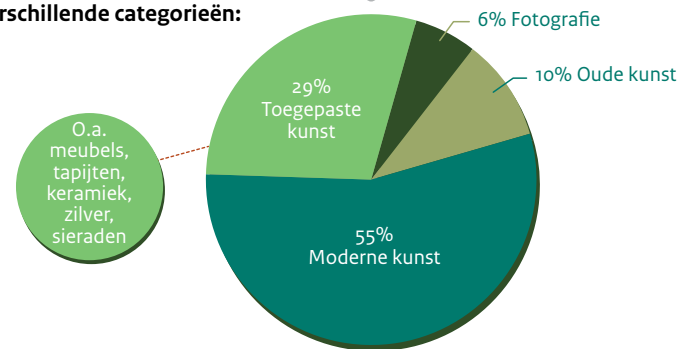
De herkomst van de collectie geeft een beeld van het cultuurbeleid van de overheid door de jaren heen: rijksaankopen en -opdrachten (1932-1992); kunstwerken uit de Contraprestatie (1949-1956) en de Beeldende Kunstenaars Regeling (1956-1987); objecten uit schenkingen, legaten en kunstenaarsnalatenschappen, objecten uit de kwijtscheldingsregeling (vastgelegd in de Successiewet 1956), recuperaties en objecten uit overdrachten uit andere overheidsgebouwen en voormalige rijksmusea.

De RCE zet zich in om de Rijkscollectie RCE professioneel te beheren en te behouden voor de toekomst. Dit betekent dat we zorgen voor optimale bewaaromstandigheden, de collectie onderhouden, registreren en veiligstellen, en zonodig restauraties uitvoeren.

De collectie heeft een diverse herkomst:

De collectie bestaat uit verschillende categorieën:

CCNL

In mei 2018 is de bouw gestart van het CollectieCentrum Nederland (CC NL), het gezamenlijke depot van het Rijksmuseum, het Nederlands Openluchtmuseum, Nationaal Museum Paleis Het Loo en de RCE. Het nieuwe depot wordt een energieneutraal gebouw op een centrale locatie, Amersfoort Vathorst, met uitstekende omstandigheden voor collecties en medewerkers. Dit is een significante verbetering ten opzichte van de huidige depots van de deelnemende instellingen.

Tussen januari 2020 en juni 2021 verhuizen in totaal circa 645.000 voorwerpen van de vier instellingen naar het CC NL. Het nieuwe gebouw biedt de nieuwste faciliteiten voor onderzoek en behandeling van voorwerpen en beter georganiseerde depotruimte dan in de huidige situatie. Er kunnen daardoor ook grotere projecten worden aangepakt, zoals het conserveren en restaureren van grote voorwerpen, (multimedia-)installaties, historische interieurs en wandbespanningen.

Basisvoorwaarden

Om de vier collecties te kunnen vervoeren en inhuizen in het CC NL is het uiteraard nodig dat alle kunstwerken transporteerbaar en identificeerbaar zijn, zodat het depotbeheerteam straks met de gezamenlijke collectie aan de slag kan. Daarom hebben we in overleg met de partners Basisvoorwaarden opgesteld, waaraan

alle vier de instellingen zich moeten houden. Deze voorwaarden, die betrekking hebben op conservering, pestmanagement, registratie, fotografie en verpakkingen, zijn getoetst aan de voorschriften voor beheer en behoud in de Erfgoedwet, en goedgekeurd door de Erfgoedinspectie.

Project VerhuisKlaar

In Rijswijk werkt een projectteam aan het verhuisklaar maken van de collectie conform de Basisvoorwaarden. Het team controleert de kunstwerken en reinigt, conserveert en restaureert ze zonodig. Ook actualiseert het team het objectregistratiesysteem (Adlib) en vult het aan met extra foto's en informatie, zoals hanteringsinstructies en (eventueel) de aanwezigheid van gevaarlijke stoffen als asbest, kwik en uranium. En groepen kunstwerken die onder één inventarisnummer stonden ingeschreven worden nu per stuk geregistreerd. De kunstwerken en (depot)verpakkingen krijgen bovendien een barcode, zodat een mutatie in standplaats na scanning direct in Adlib wordt geregistreerd.

In 1992 droeg het Kunstmuseum Den Haag een affichedecollectie over aan het Rijk. De ruim 6000 affiches waren niet afzonderlijk geregistreerd en werden zodoende onder één nummer ingeschreven. Nadeel was dat ze daardoor digitaal niet doorzoekbaar waren en evenmin was de conditie van elk affiche afzonderlijk bekend. In 2018 is de collectie uitgesplitst en zijn alle affiches afzonderlijk opgemeten, beschreven, genummerd, en voorzien van een eigen standplaats. Ze zijn nu digitaal doorzoekbaar op ontwerper, onderwerp, afmeting, conditie en standplaats.

Ambitie

Het CC NL biedt talloze samenwerkingsmogelijkheden. Door samen op te trekken en kennis met elkaar te delen kunnen de partners in het CC NL nieuwe kansen creëren op het gebied van onderwijs, het aanbieden van opleidingen, restauraties en onderzoek.

Het open en toegankelijke karakter van het collectiecentrum geeft meer dan tot nu toe mogelijk was een kijkje in de keuken voor erfgoed specialisten. Hiermee heeft het CC NL een voorbeeldfunctie voor samenwerking, tussen de partners onderling en met externe partijen, wat kan resulteren in nieuwe ontwikkelingen en vooruitgang voor het museale veld. De partners zijn verheugd om samen de uitdaging aan te gaan om het CCNL hét kenniscentrum op het gebied van collectiebeheer en -behoud en collectiemobiliteit te laten worden.

De NK-collectie

De RCE beheert ongeveer 3800 kunstwerken die tussen 1940 en 1945 door vrijwillige of gedwongen verkoop, roof of inbeslagname in Duitsland terechtwamen en na de oorlog door de Nederlandse Staat zijn teruggevorderd. Dit is de Nederlands Kunstbezit-collectie (NK-collectie). Deze kunstwerken bevinden zich vaak in bruikleen bij Nederlandse musea of overheidsinstellingen.

Eigenaren of hun erfgenamen kunnen bij de Minister van OCW een verzoek indienen om deze kunstwerken weer in hun bezit te krijgen. Namens de minister legt de RCE het verzoek voor aan de Restitutiecommissie. Bij een besluit tot teruggave van de minister zorgt de RCE voor de afhandeling, zoals de benodigde notariële documenten en het vervoer van de kunstwerken naar de rechtmatige eigenaren.

In 2018 heeft het ministerie van OCW de musea gevraagd bij geëxposeerde kunstwerken uit de NK-collectie de herkomst te vermelden om zo een mogelijke restitutie onder de aandacht te brengen.

Notenhouten stoel, bekleed met tapisserie, Italië 16de eeuw, NK3037-A.

Registratie

De RCE heeft de afgelopen jaren het collectieregistratiesysteem, waarin de collectie en veel informatie over de afzonderlijke kunstwerken digitaal zijn geregistreerd, uitgebreid en voorzien van een aantal specifieke aanpassingen ten behoeve van het bruikleenproces. Veel documentatie, zoals kunstenaarsdossiers en restauratiegeschiedenissen, is nog alleen analoog beschikbaar.

Ambitie

In de periode 2019-2023 gaan we de registratie van de kunstwerken in depot verder verbeteren en aanvullen, conform de norm van de Regeling beheer rijkscollectie. De registratie van de kunstwerken bij bruikleennemers wordt geactualiseerd met goede afbeeldingen en correcte omschrijvingen van hun fysieke staat, conform de richtlijnen van de Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed. Dit leidt ertoe dat het collectieregistratiesysteem actueel is en een compleet beeld geeft van de beschikbare en essentiële informatie over de afzonderlijke voorwerpen.

Daarnaast is het bruikleenarchief en de collectie- en objectinformatie digitaal beschikbaar. Alle aanwezige informatie over de collectie is gekoppeld aan het collectieregistratiesysteem en is direct beschikbaar voor het beheer en behoud, het bruikleenproces en onderzoeksvragen.

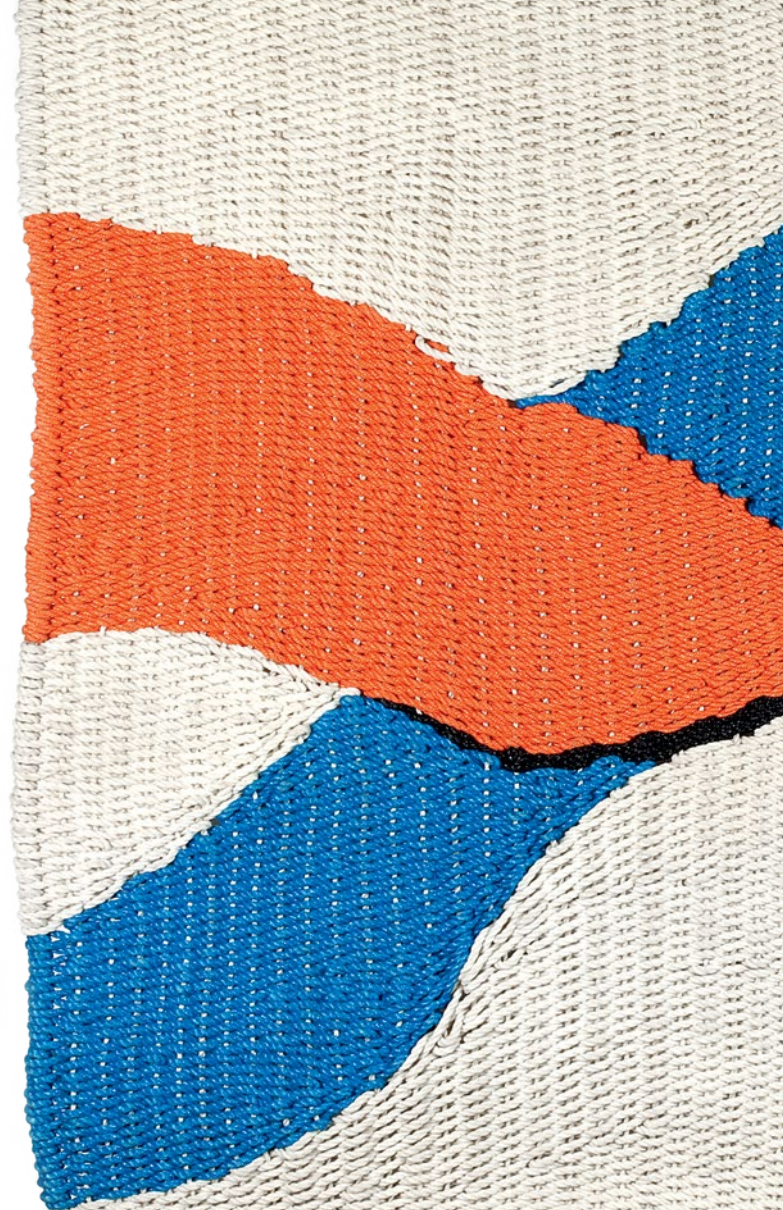

Henk Huig, olieverf op doek, *Hommage aan Pieter de Hoogh*, 1976, inv. nr. K70273.

Risicobeheer

De afdeling Kunstcollecties spant zich in om vermissing, diefstal, beschadiging of vernietiging van de kunstwerken te voorkomen. Helaas zijn in de loop der jaren kunstwerken uit de collectie vermist geraakt. Het gaat dan vooral om werken die ooit zijn uitgeleend en niet meer te traceren zijn. Sinds 2000 hebben we de administratie verbeterd en afspraken aangescherpt. Zo wordt bij langdurige bruiklenen een bruikleencontract van vijf jaar opgesteld, zodat we na afloop van die periode contact hebben met de bruikleennemer. Ook hebben we op onze website een overzicht gepubliceerd van de kunstwerken waarvan de verblijfplaats onbekend is. In geval van een onduidelijke herkomst van een kunstwerk dat op de markt is gekomen, kunnen kunsthandelaars, veilinghuizen en potentiële kopers deze lijst raadplegen.

Wanneer een kunstwerk beschadigd raakt, anders dan gewone gebruiksslijtage of vervuiling, melden we dit bij de door ons beheerde Database Incidenten Cultureel Erfgoed (DICE). De consequente registratie van incidenten en calamiteiten laat risico's en trends zien, en geeft inzicht in de eigen veiligheids-situatie zodat schade in de toekomst beter kan worden voorkomen.

Ambitie

Voor 2022 actualiseren we de lijst van vermiste kunstwerken en inventariseren we per kunstwerk hoe het vermist is geraakt: tijdens de bruikleenperiode, door diefstal, door afstoting, of door onzorgvuldige administratie in het verleden. We verwachten hierdoor het aantal vermiste kunstwerken te reduceren. Daarnaast nemen we maatregelen om het risico op nieuwe vermissingen weg te nemen.

Wil Fruytier, *Acrobaat*, 1971, wandkleed,
190x230 cm, inv. nr. K72015.

Onderhoudscontracten voor langdurige bruiklenen aan niet-musea

Onderhoudsplannen en praktische informatie over de omgang met de geleende kunstwerken zijn belangrijke instrumenten om vermissingen en schades te voorkomen. Een onderhoudsplan opstellen is arbeidsintensief maatwerk – vanwege de aard van de aanwezige collectie, gebruik of niet-gebruik, bezoekersaantallen, en dergelijke. De eerste plannen zijn gemaakt voor het Witsenhuis in Amsterdam en Jachthuis Sint Hubertus in Otterlo, waar kunstwerken uit de Rijkscollectie RCE permanent worden getoond. Beide locaties zijn zogenoemde buitendepots omdat de RCE verantwoordelijk is voor het onderhoud van de kunstwerken.

De afdeling Kunstcollecties heeft daarnaast in 2018 enkele onderhoudstoetsen gedaan bij niet-musea en de wijze waarop bruiklenen veilig en verantwoord aan dergelijke instellingen kunnen worden uitgeleend in kaart gebracht. Uit beide exercities is naar voren gekomen dat een goed contact met de bruikleennemer bevorderlijk is om vermissing en verwaarlozing te voorkomen.

Ambitie

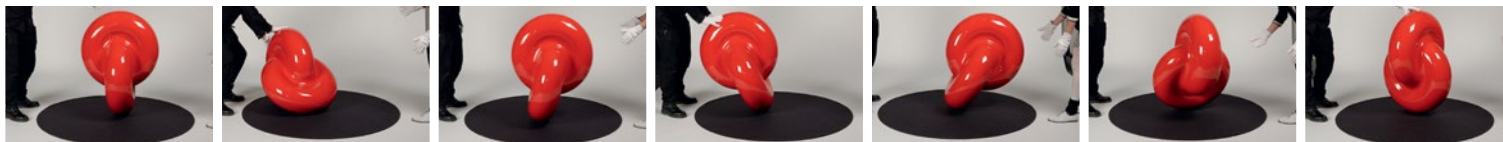
De afdeling Kunstcollecties intensificeert de komende periode de contacten met bestaande niet-museale bruikleennemers. Het onderhoudsteam (restauratoren en behoudsmedewerkers) bezoekt alle locaties en ontwikkelt op basis van de bevindingen meerjarenplannen voor het onderhoud van langdurige bruiklenen. Hierin wordt vastgelegd hoe vaak en

wanneer onderhoud plaatsvindt, en wie het uitvoert: de RCE of een in te huren erfgoedprofessional.

Een van de eerste casussen is Paleis Soestdijk, dat recent is aangekocht door de MeyerBergman Erfgoed Groep. Het onderhoudsteam onderzoekt in 2019-2020 welke invloed de herbestemming van het paleis heeft op de gebruiks- en klimaatomstandigheden van de bruiklenen, en zal aan de hand van deze analyse een meerjarenonderhoudscontract opstellen voor de objecten die in bruikleen zullen blijven bij Paleis Soestdijk.

De bruikleenservice van de RCE behandelt aanvragen van nieuwe niet-museale bruikleennemers aan de hand van een stappenplan. Dit zorgt ervoor dat de afweging of de aanvraag kan worden gehonoreerd of moet worden afgewezen, concreet beargumenteerd is. Voordat we het bruikleen afleveren bij de bruikleennemer, wordt een verantwoorde context gecreëerd, waarin het kunstvoorwerp veilig kan functioneren. Tijdens de bruikleenperiode houden we de gemaakte afspraken en de tijdlijn bij, en is er altijd een actueel inzicht in de staat van de collectie. Dat stelt de afdeling Kunstcollecties in staat samen met de bruikleennemer het beheer en behoud van het bruikleen uit te voeren.

Het stappenplan wordt in 2019 gepubliceerd op de website van de RCE. Hierdoor wordt kennisuitwisseling binnen het museale veld over dit type bruikleen bevorderd.

Restaureren

De RCE heeft een team van goed opgeleide restauratoren en behoudsmedewerkers. Zij zorgen ervoor dat de collectie in goede staat blijft. Dat doen ze door voor de kunstwerken in het depot passende bewaaromstandigheden te creëren en in stand te houden. Voor kunstwerken die in bruikleen worden gegeven, bepalen ze in hoeverre het voorwerp presentabel wordt gemaakt, of dat het wenselijk is een (volledige) restauratie uit te voeren. Voor de kunstwerken in het depot worden passende bewaaromstandigheden gecreëerd en in stand gehouden.

Deze knalrode tuimelaar raakte beschadigd en stond daarom lang in het depot. Dankzij een bruikleenaanvraag van Waterschap Rivierenland was het mogelijk om het gat in de buik te restaureren.

Hans Koetsier, Tumbler no. 4, 1970, polyester, 100 x 75 x 75 cm, K70234.

Ambitie

Volledige restauraties zijn vaak van belang voor het behoud van een kunstwerk op langere termijn. De RCE zet het restauratiebeleid voor bruikleennemers voort. Daarnaast willen we een aantal kunstwerken waarvoor nog geen bruikleenemer is gevonden volledig restaureren én onderzoeken. Het doel is om zodoende kennis te verwerven, nieuwe professionals op te leiden en het behoud van de kunstwerken op lange termijn te waarborgen. Een dergelijke investering draagt bij aan de kennis over de collectie en zo ook weer aan de waardering en de bruikleenbaarheid van het kunstwerk.

Pieter de Vries, Zeilboten op woelige zee voor de kust, eerste helft 17de eeuw, olieverf op paneel, bruikleen voor de NAVO in Brussel, inv. nr. R44q1.

Verwerven, afstoten, overdragen

De Rijkscollectie RCE is geen statische collectie. Er worden steeds weer werken aan toegevoegd en uit afgestoten. De afdeling Kunstcollecties streeft naar een hoogwaardige collectie. Verwerven, afstoten en overdragen zijn instrumenten om de kwaliteit van en de samenhang binnen de collectie naar een hoger plan te tillen.

De meeste aanwinsten zijn afkomstig uit schenkingen en legaten. De RCE aanvaardt een kunstwerk alleen als het bijdraagt aan de kwaliteit van de collectie en in bruikleen aan een museum kan

worden gegeven. Het kwaliteitscriterium geldt ook voor een kunstwerk dat via de Successieregeling van erfbelasting van het ministerie van Financiën worden aangeboden. Een extra voorwaarde in dat geval is dat een museum het in zijn collectie wil opnemen.

Kunstwerken in de Rijkscollectie RCE die niet in de Collectie Nederland passen of de moeite van het restaureren niet waard zijn worden afgestoten.

Standaard afwegingskader

De afdeling Kunstcollecties heeft veel ervaring met het waarderen van kunstwerken om keuzes te kunnen maken in het collectiemanagement voor verwerven en afstoten. Het team van conservatoren hanteert daarbij de methodiek Op de Museale Weegschaal, en de kaders die worden aangegeven door de Erfgoedwet en als richtlijn de Leidraad voor het afstoten van museale voorwerpen (LAMO). Toch is er behoefte aan een strakker en nog eenduidiger afwegingskader voor verwerven en afstoten, waarbij de bruikbaarheid van een kunstwerk een hoge waarde heeft.

Pieter Josselin de Jong, houtskool op papier en doek, Ruitergevecht tussen Zoeloes en Arabieren, 1887, inv. nr. C58.

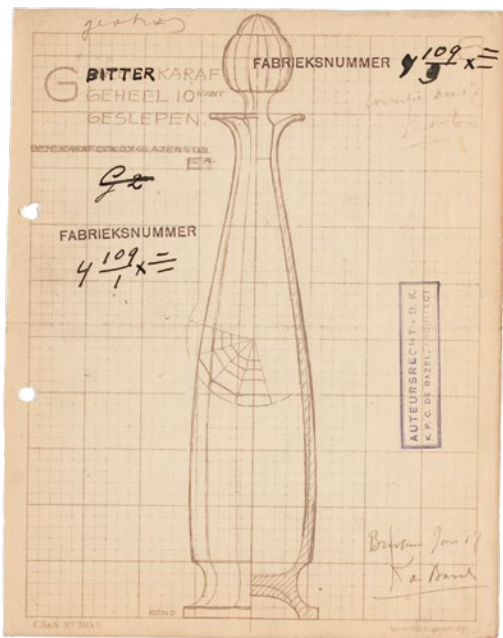
Een zeer grote houtskooltekening wordt door de papierrestaurator omgepakt op een grote rol. Bij het ompakken wordt onder andere gekeken naar de conditie en naar de betekenis voor de Rijkscollectie RCE en Collectie Nederland.

Ambitie

Het team van conservatoren werkt in de komende periode aan een vervolg op de Museale Weegschaal, waarin het afwegingskader zodanig wordt geformuleerd dat de expertise van de afdeling overdraagbaar wordt. In het vervolg daarop zal de afdeling Kunstcollecties afwegingskaders ontwikkelen voor bruiklenen (deelcollecties) en restauraties. Dat draagt bij aan de kwaliteit van de Rijkscollectie RCE. Omdat de afdeling Kunstcollecties een voorbeeldfunctie voor het museale veld wil blijven vervullen, zullen de afwegingskaders bovendien dienen als pilots waarbij andere instellingen kunnen leren van onze ervaringen.

Overdracht van bruiklenen aan verzelfstandigde rijksmusea

Een andere vorm van 'afstoten' is de overdracht in beheer van langdurige bruiklenen aan verzelfstandigde rijksmusea. De kunstwerken blijven onderdeel van de Rijkscollectie, maar het beheer ervan wordt, evenals de registratie en documentatie, de verantwoordelijkheid van de betreffende musea.

Karel de Bazel, Ontwerptekening bitterkaraf, 1917, 28,5 x 23 cm, N.V. Glasfabriek Leerdam, 1891-1936, Nationaal Glasmuseum inv. nr. GA00018.

Andries Copier, Vaas, 1934, 20 cm, N.V. Glasfabriek Leerdam, 1891-1936, Nationaal Glasmuseum inv. nr. GM00185.

De collectie 20ste-eeuws glas van glasfabriek Leerdam kwam in 2002 onder beheer van de RCE en werd voor een groot deel in langdurige bruikleen aan het Nationaal Glasmuseum gegeven. In 2017 vond de overdracht van beheer plaats en werden ook de stukken die zich nog in het depot van de RCE bevonden naar het Glasmuseum overgebracht. Het museum kan nu veel makkelijker putten uit de vele glasvoorwerpen en ontwerptekeningen voor zijn tentoonstellingen.

Ambitie

Het is belangrijk dat er heldere afspraken zijn over de overdracht van beheer. Des te meer nu de RCE in het CC NL gaat samenwerken met drie partijen die eveneens kunstwerken uit de Rijkscollectie beheren. Daarom gaan we de huidige afspraken met de verzelfstandigde rijksmuseum rond de overdracht van beheer verhelderen, zodat mogelijke misverstanden worden voorkomen. Daarnaast gaan we bij de objecten die in het verleden zijn overgedragen controleren of de overdracht op een correcte wijze heeft plaatsgevonden.

Engelen Reitsma-Valença, gravure, zonder titel, 1976, inv. nr. K76033.

Rapportage

Het ministerie van OCW brengt minimaal iedere vier jaar een rapport uit over de staat van het cultureel erfgoed in Nederland. De afdeling Kunstcollecties draagt hieraan bij met een rapportage over zowel het beheer en het behoud van de collectie (het aantal vermissingen, verwervingen, schadegevallen) als over de zichtbaarheid (aantal bruiklenen, bruikleennemers, niet-museale bruiklenen).

Jan Lavies, fragment affiche,
Scheveningen Holland, 90 x 60 cm,
1950-1960, inv. nr. AB17660,
schenking van Jan Lavies.

2 Zichtbaarheid

Bruiklenen

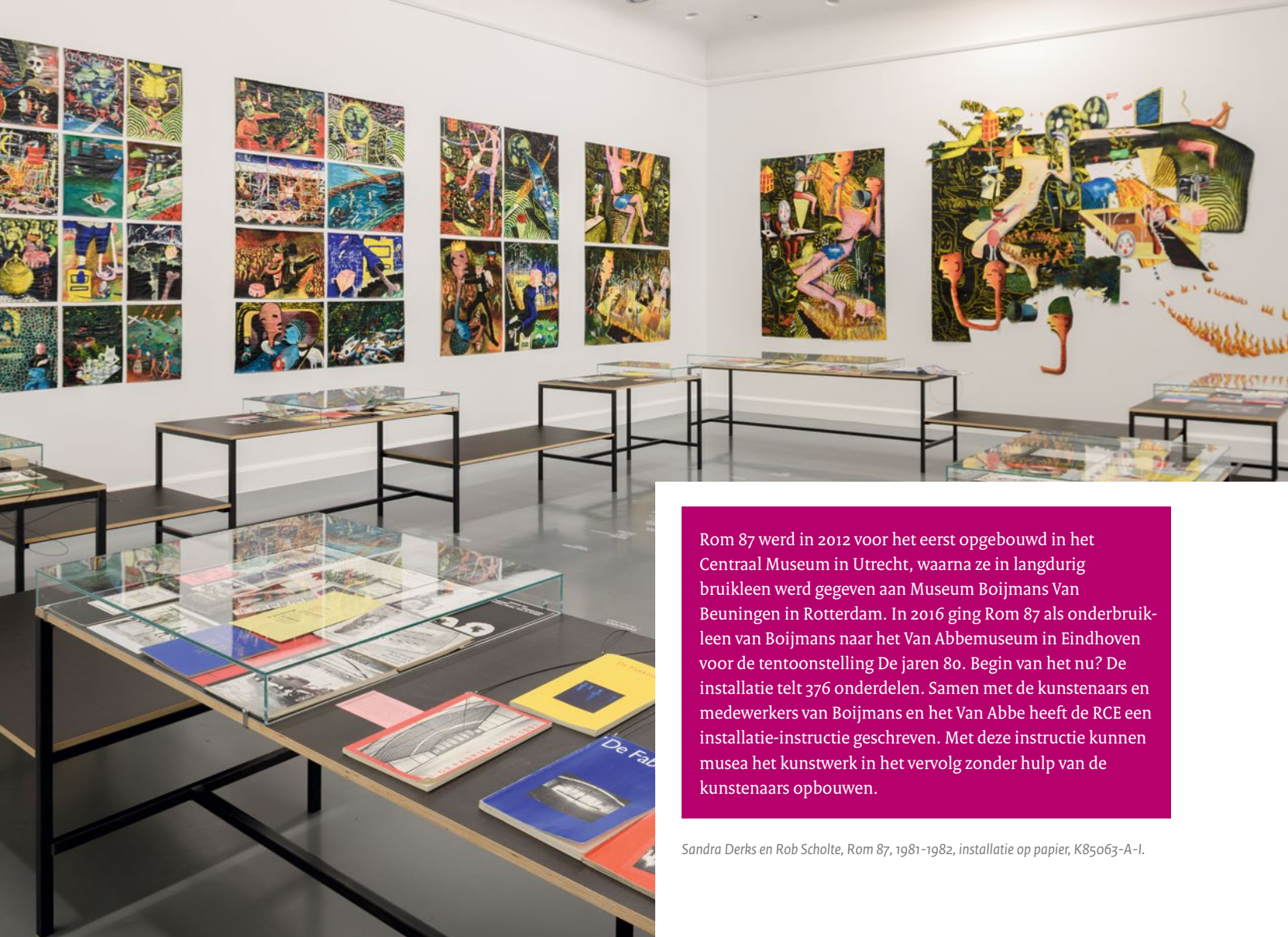
Naast beheer en behoud is het zichtbaar maken van de collectie de tweede belangrijke taak van de RCE. Een groot deel van onze activiteiten is erop gericht om de collectie onder de aandacht te brengen van musea en andere instellingen, om zo een groot en divers publiek te bereiken. Dat doen we door de kunstwerken uit te lenen en de collectie digitaal toegankelijk te maken, maar ook door middel van onderzoek en publicaties.

Ambitie

De belangrijkste manier om de collectie zichtbaar te maken, is door kunstwerken in bruikleen te geven. Ongeveer een derde van de collectie is nu uitgeleend. De komende jaren willen we dit aandeel vergroten. Dat doen we door bruikleen-aanvragen efficiënt in behandeling te nemen en ruimhartig te honoreren. Maar ook door zelf actief en gericht kunstwerken en deelcollecties bij musea en instellingen onder de aandacht te brengen. Zo ontstaan nieuwe en bijzondere samenwerkingen en wordt kennis ontwikkeld en uitgewisseld. In dit kader willen we ook beter inzicht krijgen in het deel van de collectie dat zich in het depot bevindt.

Hans Appenzeller, acrylaat armband, 5,8 x 6 x 3,3 cm, 1976. inv. nr. K80243.

Rom 87 werd in 2012 voor het eerst opgebouwd in het Centraal Museum in Utrecht, waarna ze in langdurig bruikleen werd gegeven aan Museum Boijmans Van Beuningen in Rotterdam. In 2016 ging Rom 87 als onderbruikleen van Boijmans naar het Van Abbemuseum in Eindhoven voor de tentoonstelling De jaren 80. Begin van het nu? De installatie telt 376 onderdelen. Samen met de kunstenaars en medewerkers van Boijmans en het Van Abbe heeft de RCE een installatie-instructie geschreven. Met deze instructie kunnen musea het kunstwerk in het vervolg zonder hulp van de kunstenaars opbouwen.

Sandra Derks en Rob Scholte, Rom 87, 1981-1982, installatie op papier, K85063-A-I.

Rijkscollectie Rijksdienst voor het cultureel Erfgoed

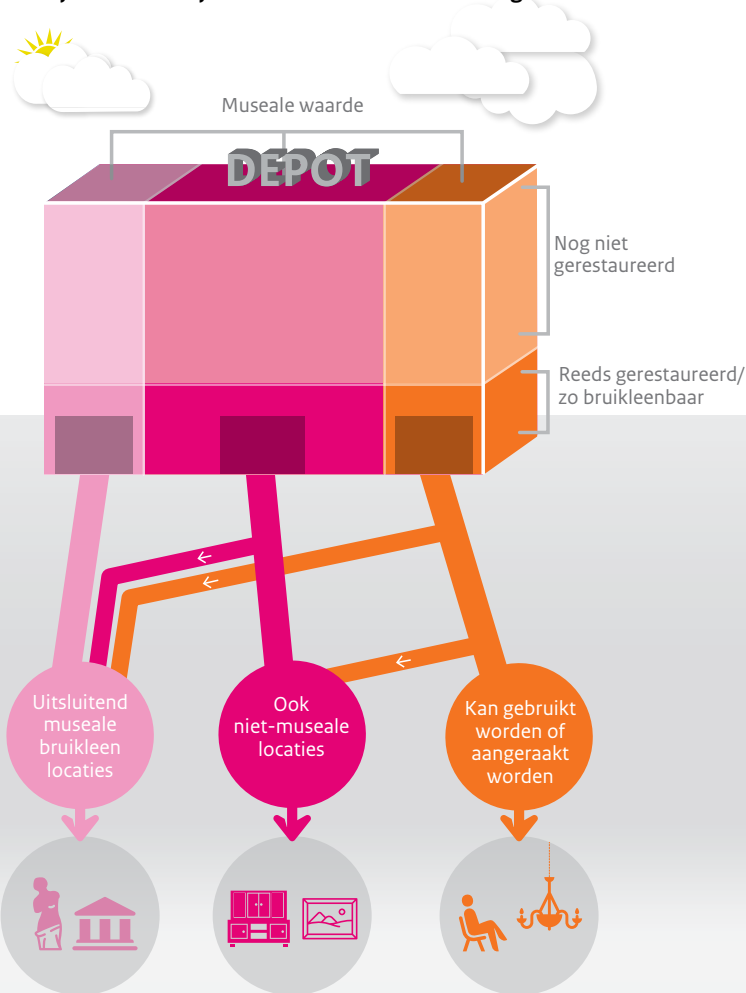
Indeling in bruikleencategorieën

Om de bruikleenmogelijkheden voor potentiële bruikleenemers inzichtelijk te maken, hebben we de collectie aan de hand van een aantal criteria ingedeeld. Allereerst hebben we per kunstvoorwerp bekeken of het klaar is om uit te lenen (er hoeven slechts minimale werkzaamheden aan verricht te worden) of dat er meer werk nodig is. Daarna hebben we geanalyseerd of het alleen geschikt is voor een museumzaal, overal geplaatst kan worden of zelfs aangeraakt of gebruikt mag worden.

De categorisering bespoedigt ook het bruikleenproces, omdat de adviseurs bruiklenen niet meer voor elke aanvraag afzonderlijk de afweging hoeven te maken of het betreffende kunstwerk daadwerkelijk geschikt is voor de beoogde locatie en toepassing.

Ambitie

De komende vier jaar maken we de collectie op deze wijze inzichtelijk, ook via www.collectionenederland.nl. In deze publiektoegankelijke database wordt de Rijkscollectie RCE ontsloten met afbeeldingen, als de auteursrechten dat toelaten. De website biedt potentiële bruikleenemers de gelegenheid om de collectie breeduit te verkennen en voorafgaand aan het indienen van een bruikleenaanvraag selecties te maken.

Actief benaderen kleinere musea

De RCE streeft ernaar de Rijkscollectie RCE ook zichtbaar te maken in middelgrote en kleinere musea. Omdat zij vaak buiten de Randstad zijn gelegen, dragen bruiklenen aan deze musea bij aan spreiding van de collectie over heel Nederland. En een kunstwerk vertelt in een nieuwe context ook een nieuw verhaal. De collectie wordt zo opnieuw belicht en levert ook de RCE vaak nieuwe kennis over de objecten op.

De tentoonstelling Hier voel je dat de wereld draait in Museum Kranenburgh met bruiklenen van de RCE. Foto: H. Toxopeus.

Bij het Rijkskantoor Rijnstraat 8 is het levensgrote werk *The Lovers* van Marina Abramovic te zien, inv. nr. K91202 A-B. Foto: Aad Meijer.

We begeleiden deze musea bij hun bruikleenaanvraag en denken actief mee over geschikte werken voor een tentoonstelling of collectie. Het Gorcums Museum bijvoorbeeld, vroeg bruiklenen voor de tentoonstelling *Dromen van Bomen*, die in 2019 opende. In overleg met onze restauratiespecialisten en conservatoren selecteerde het museum 19 kunstwerken, zowel oude als moderne kunst, schilderijen en beelden.

Dromen van Bomen, tentoonstelling met negentien bruiklenen van de RCE in het Gorcums Museum.

Ambitie

In de komende periode gaan we actief contact leggen met middelgrote en kleinere musea die met de Rijkscollectie RCE een nieuw verhaal kunnen vertellen aan een nieuw publiek. Omgekeerd leidt de wisselwerking met hun collecties tot nieuwe kennis, context en waardering. Dat betekent dat we potentiële bruikleenemers uitnodigen in het depot, bezoeken brengen aan de locatie en selecties uit de Rijkscollectie RCE aandragen die kunnen bijdragen aan hun collectie. De verhuisperiode naar het CC NL, wanneer conservatoren en bruikleenadviseurs minder bruikleenaanvragen ad hoc in behandeling kunnen nemen, benutten we om nieuwe samenwerkingen te verkennen voor bruiklenen vanuit het nieuwe depot in het CC NL.

Beperkingen voor bruiklenen verminderen

In de praktijk is gebleken dat met name voor middelgrote en kleine musea de restauratiekosten vaak een struikelblok zijn voor het in bruikleen nemen van kunstwerken. Met als gevolg dat kunstwerken waar wel belangstelling voor is toch in het depot blijven.

Daarnaast blijkt in het museale veld veel onduidelijkheid te bestaan over wat er nu wel en niet nodig is op het gebied van verzekeringen bij een bruikleen van de RCE.

Thérèsia van der Pant, brons, Giraffe, 1950-1959, 71,5 x 26 x 20 cm, inv. nr. K59178.

Ambitie

Om meer bruiklenen mogelijk te maken heeft de minister van OCW € 300.000,- beschikbaar gesteld aan de RCE om tegemoet te komen aan restauratiekosten voor bruiklenen van museale presentaties van middelgrote en kleine instellingen. Dit speciale budget sluit mooi aan bij het initiatief van de BankGiro Loterij om een Restauratiefonds onder te brengen bij de Vereniging Rembrandt met als doel de zichtbaarheid van het openbaar kunstbezit te bevorderen bij de kleinere, regionale musea. Het restauratiebudget is een belangrijke impuls voor het zichtbaar maken van de collectie in kleinere musea. Het kan de eventuele belemmeringen die musea ervaren voor het nemen van bruiklenen wegnemen. Hierdoor zal ook de samenwerking tussen de RCE en de musea intensiveren.

Daarnaast stelt de RCE geregistreerde musea vrij van de verzekeringsplicht. Deze musea blijven verantwoordelijk voor de restauratiekosten bij herstelbare schade, maar zijn vrij om dit deel te verzekeren. Omdat de opties en de gevolgen van niet-verzekeren voor het museale veld vaak onduidelijk zijn, gaat de RCE er onderzoek naar doen en de musea over de onderzoeksresultaten informeren.

Actief benaderen niet-museale bruikleennemers

De aanwezigheid van bruiklenen op niet-museale locaties draagt bij aan de profilering en bekendheid van de Rijkscollectie RCE en voegt zo waarde toe. Bruiklenen op niet-museale locaties illustreren dat de collectie vele verhalen kan vertellen en verbindend werkt. Een niet-museale omgeving geeft bruiklenen een nieuwe betekenis door de andere setting en de verhalen die worden toegevoegd.

In het beste geval kunnen we door deze nieuwe invalshoek nieuwe publieksgroepen bereiken.

Een historische ruimte kan tot leven komen door enkele specifiek voor die locatie geselecteerde meubels en schilderijen, waardoor het erfgoedverhaal in den brede verteld kan worden.

Theo Niermeijer, zonder titel, staal, 39 x 12 x 12 cm, inv. nr. AB2q189, schenking van de heer P. Sanders en mevrouw M.J. ten Holte.

Dolf Henkes, *Cactus*, 1948, olieverf op doek, 59 x 49 cm, inv. nr. AB13243, leegaat van Dolf Henkes.

Bruikleen collectie Henkes aan musea op Curaçao.
Foto: Joop Reijngoud.

In 2018 was het zover. Na jarenlange voorbereiding zijn 29 werken uit de collectie van RCE van Dolf Henkes (1903-1989) in bruikleen gegeven aan drie musea op Curaçao: Het Curaçaosch Museum, Instituto Buena Vista en het Maritiem Museum Curaçao. Het initiatief kwam van Stichting Henkes en de tentoonstellingen zijn in nauwe samenwerking met RCE ontwikkeld. Dat deze Rotterdamse kunstenaar drie tentoonstellingen kreeg op Curaçao is niet vreemd, hij stapte eind 1945 op de boot naar Curaçao en verbleef er een jaar. Alles op het eiland maakte een diepe indruk op hem en zou van blijvende invloed zijn op zijn werk. Naast de unieke kans voor de bewoners van Curaçao om (nader) kennis te maken met het werk van Henkes waren de werken tijdens tentoonstellingen van september 2018 tot januari 2019 een inspiratiebron voor de studenten van Instituto Buena Vista, opleidingsinstituut en het platform voor hedendaagse kunst op Curaçao.

Ambitie

De afdeling Kunstcollecties onderzoekt hoe het aantal bruiklenen op niet-museale locaties kan worden uitgebreid. Zij legt daarvoor contact met instellingen die op alternatieve wijze het erfgoedverhaal van Nederland vertellen. De afdeling helpt deze bruikleennemers om de omstandigheden op de locatie te laten voldoen aan de eisen voor beheer en behoud, conform de Erfgoedwet, met advies voor veiligheid, standplaatsregistratie bij verplaatsing, intern transport, klimaatcondities, conservering en restauratie.

Dit monumentale 17de-eeuwse huis is op verzoek van het Rijksvastgoedbedrijf ingericht met kunstwerken en meubels uit de Rijkscollectie RCE. De voorwerpen hebben een relatie met het pand of de voormalige bewoners en ze benadrukken de eigenheid van het gebouw. Het huis wordt gebruikt voor recepties en vergaderingen van de regering en de Hoge Colleges van Staat. In 2017 vonden hier de onderhandelingen voor de kabinetsformatie plaats.

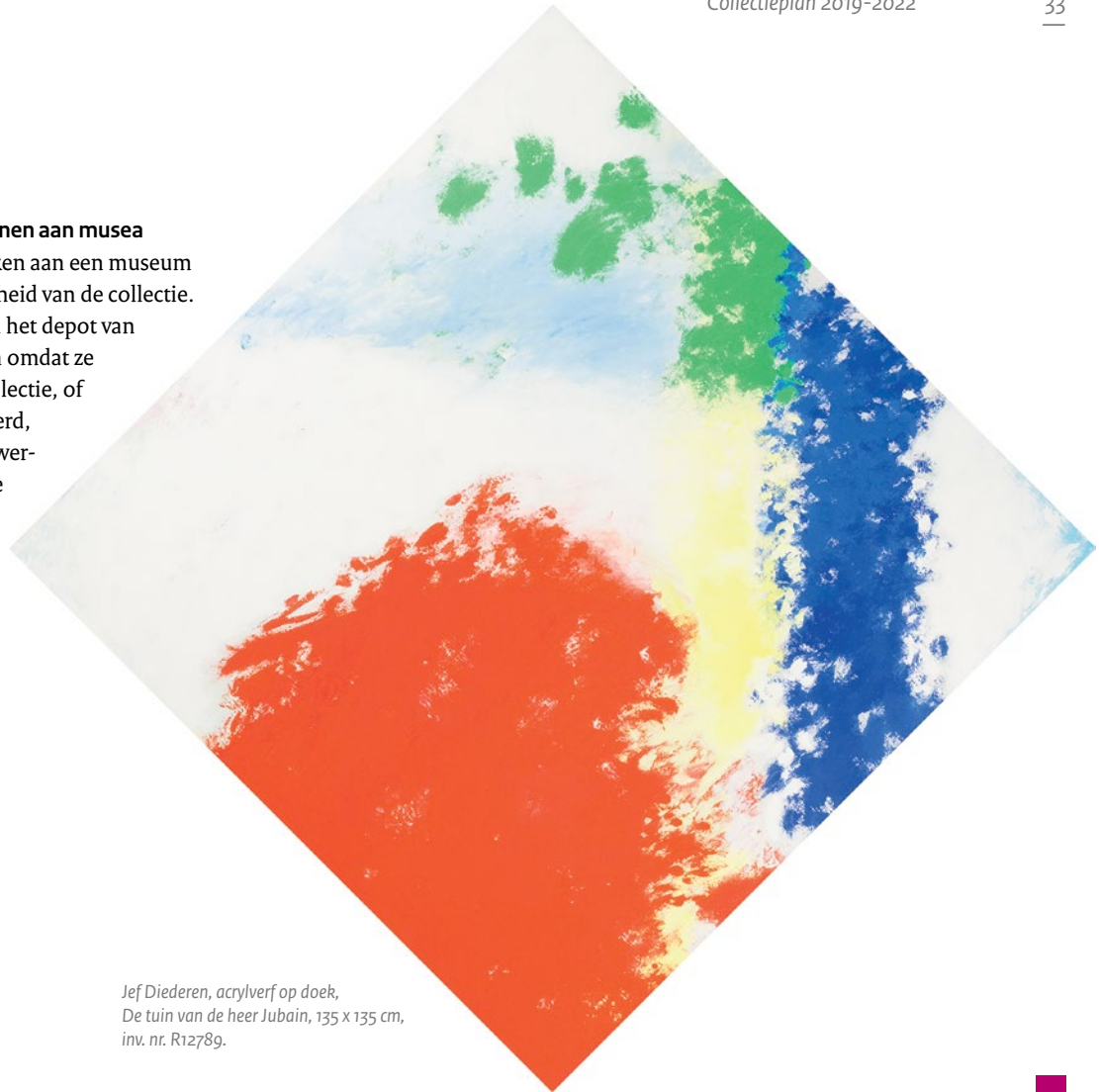
*Interieur van het Johan de Witthuis.
Foto: Bas Kijzers.*

Zichtbaarheid van langdurige bruiklenen aan musea

Het langdurig uitlenen van kunstwerken aan een museum draagt niet per se bij aan de zichtbaarheid van de collectie. Soms staan de bruiklenen namelijk in het depot van het betreffende museum. Dat kan zijn omdat ze deel uitmaken van een vaste wisselcollectie, of van een onderzoek dat wordt uitgevoerd, maar het komt ook voor dat de kunstwerken daar zonder duidelijk aanwijsbare reden terecht zijn gekomen.

Ambitie

De afdeling Kunstcollecties gaat in goed overleg met musea inventariseren welke langdurige bruiklenen bij hen in het depot staan. Het doel is om deze kunstwerken beschikbaar te maken voor onderbruikleen aan een museum waar ze op zaal worden getoond.

Jef Diederens, acrylverf op doek,
De tuin van de heer Jubain, 135 x 135 cm,
inv. nr. R12789.

Bruiklenen tijdens de verhuizing

Ondanks de verhuizing naar het CC NL blijft het zichtbaar maken en uitlenen van de collectie een prioriteit. Wel geldt in 2020-2021 een aangepast bruikleenbeleid. Aanvragen voor deze periode moeten voor 1 oktober 2019 worden ingediend zodat we de kunstwerken apart kunnen houden. Huidige bruikleennemers moeten retourneren voor 1 oktober 2019 aankondigen en bij voorkeur voor 1 januari 2020 of na 30 juni 2021 retourneren.

Ambitie

De afdeling Kunstcollecties spant zich in om ook voor en tijdens de verhuizing naar het CC NL het bruikleenverkeer op niveau uit te voeren. Heldere informatie over de aangepaste bruikleenregels voor de periode 2020-2021 is daarbij essentieel. We lichten alle Nederlandse musea per e-mail in en in de digitale handtekening onder aan e-mails van de medewerkers van de afdeling Kunstcollecties wordt verwezen naar de informatie over bruiklenen tijdens de verhuisperiode op de website van de RCE.

Cornelis van der Wilk, wieg, 1924, 175 x 112 x 50 cm, inv. nr. AB21452, schenking van mevrouw S. van der Wilk-Kohlwey.

Digitale toegankelijkheid

Naast fysieke toegankelijkheid is digitale toegankelijkheid een noodzakelijk voorwaarde voor het zichtbaar (kunnen) maken van de collectie. De collectie wordt online ontsloten via de Digitale Collectie Nederland, en de eigen website van de RCE, www.cultureelerfgoed.nl.

Digitaal toegankelijk maken van de gehele Rijkscollectie

De RCE heeft de wettelijke taak om de gehele (digitaal beschikbare) Rijkscollectie, in beheer bij 29 Rijkscollectiebeheerders, digitaal te ontsluiten. De RCE ontwikkelt en beheert collectienederland.nl, het platform waarmee de Rijkscollectie digitaal ontsloten wordt. De RCE en alle andere beheerders van de Rijkscollectie hebben de wettelijke taak om hun deel van de Rijkscollectie hierop aan te sluiten. Naast ongeveer 70% van de Rijkscollectie zijn ook vele andere collecties uit de Collectie Nederland op dit platform ontsloten. Sinds januari 2011 treedt de RCE op als 'nationale aggregator' binnen het Europeana netwerk. Dit betekent dat collecties die deelnemen aan collectienederland.nl ook toegankelijk zijn via europeana.eu.

Ambitie

In de periode 2019-2022 gaan we collectienederland.nl verder verbeteren als duurzaam en makkelijk toegankelijk platform. Alle Rijkscollectiebeheerders worden erop aangesloten en zijn zich bewust van het belang om zo de collectie digitaal doorzoekbaar en toegankelijk te maken. Op die manier wordt het mogelijk om door de gehele Rijkscollectie verbanden te leggen.

Wat de Rijkscollectie RCE betreft, gaat collectienederland.nl dienstdoen als de digitale catalogus voor de collectie, waarbij potentiële bruikleennemers kunnen zien welke kunstwerken beschikbaar zijn.

J.C.J. van der Heyden, lakverf op doek, Kruis, 141 x 70 cm,
inv. nr. SZ32360.

Ambitie: virtuele tentoonstellingen

Niet alle kunstwerken zijn geschikt om (langdurig) op zaal te tonen, bijvoorbeeld vanwege hun kwetsbaarheid, zoals werken op papier en textiele collecties. De digitale beschikbaarheid van de collectie biedt mogelijkheden om door middel van online presentaties deze 'verborgen' en vaak onbekende kunstwerken toch voor het voetlicht te brengen. Ook kunnen zo dwarsverbanden tussen verschillende collecties worden getoond.

De RCE gaat samen met musea en studenten van museum- en kunsthistorische opleidingen virtuele tentoonstellingen ontwikkelen om 'verborgen' collecties onder de aandacht te brengen bij een groot en nieuw publiek, én bij potentiële bruikleennemers. Virtuele tentoonstellingen zijn inspiratiebronnen en dragen bij aan draagvlak voor erfgoed en museumbezoek.

www.cultureelerfgoed.nl en het tijdschrift van de RCE

Ook op de website van de RCE maken we de collectie zichtbaar. In de rubriek 'Kunstwerk van de Maand' wordt 12 keer per jaar een kunstwerk in de schijnwerpers gezet, met als doel de interesse te wekken van een potentiële bruikleennemer.

Datzelfde geldt voor de rubriek 'Kunst zoekt Plek' in het Tijdschrift van de RCE, ook als pdf beschikbaar op de website. In deze rubriek betreft het kunstwerken die door hun formaat of onderwerp niet makkelijk uit het depot komen en waaraan vaak nog enige restauratie moet plaatsvinden.

Boekenkast, eind 19de eeuw,
320 x 400 x 46 cm, R5990.

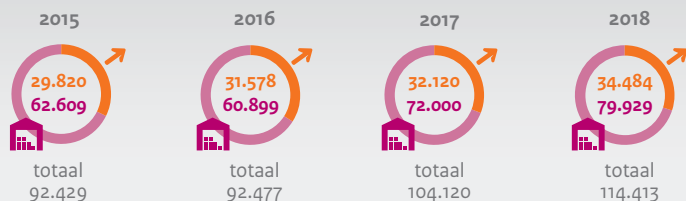
Deze grote boekenkast, afkomstig uit de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag, was vanwege zijn afmetingen moeilijk ergens anders te plaatsen. Maar door de oproep in de rubriek 'Kunst zoekt Plek' staat hij nu te pronken in Kasteel Arcen.

Ambitie

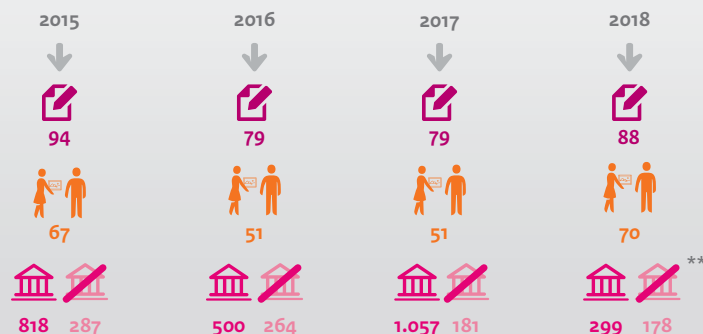
Op de website van de RCE publiceren we een tentoonstellingsagenda met bruiklenen en onderbruiklenen die op dat moment in musea te zien zijn.

Objecten in bruikleen gegeven

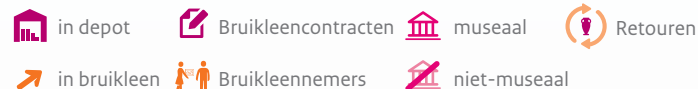
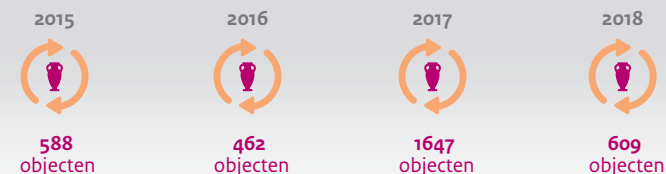
In bruikleen / in depot

Bruikleencontracten en bruikleenemers

Retouren

**aantallen variëren sterk door enkele aanvragen bestaande uit honderden afzonderlijke objecten.

Onderzoek en publicaties

De RCE doet kunsthistorisch, cultuurhistorisch en materiaaltechnisch onderzoek naar de collectie. Onderzoek verrijkt de kennis over de collectie, bevordert het behoud en beheer, en vergroot de bruikleenpotentie van (deel)collecties en individuele kunstwerken. Door het ontwikkelen en uitwisselen van kennis met het museale veld en de academische wereld leveren wij een bijdrage aan het verbeteren van de erfgoedzorg. We verspreiden de ontwikkelde kennis via wetenschappelijke publicaties en publieksuitgaven, lezingen, workshops, online instructies en adviezen.

Kunst- en cultuurhistorisch onderzoek is ook onmisbaar voor kennis van de waarde, betekenis en context, en daarmee voor de zichtbaarheid van de Rijkscollectie RCE. Bruikleennemers zijn in toenemende mate geïnteresseerd in het verhaal rondom het kunstwerk, waardoor zij betekenisvollere verbindingen tot stand kunnen brengen met hun eigen collectie.

Vervaardiger onbekend, olieverf op paneel, 44 x 36 cm, Voor een tulpenbed knielende vrouw in gesprek met een man, 17de eeuw, inv. nr. NK3754.

Dit 17de-eeuws paneel toont een vrouw geknield bij een rij tulpen in een binnentuin, in gesprek met een man met hoed. Boven de twee figuren staat een gedicht dat deels leesbaar is. Wie heeft dit paneel geschilderd en welke bedoeling had de kunstenaar met dit gedicht? De tulpen maken het werk interessant voor museum De Zwarte Tulp in Lisse, maar nader onderzoek is nodig om het verhaal van dit kunstwerk te kunnen vertellen.

Interieurs van herrijzend Nederland

De wederopbouw was een tijd vol dadendrang en maakbaarheidsidealen. De bevolking groeide explosief en er verrezen meer dan twee miljoen gebouwen voor wonen, werken, kerken, leren en ontspannen. De opkomst van de naoorlogse welvaartsstaat ging samen met een nieuwe wooncultuur, met schakelmeubels en doorgeefluiken, en met luxegoederen als wasmachine en televisie op afbetaling. De familie Doorsnee kreeg uitgebreid woonadvies en in talloze openbare gebouwen werd monumentale kunst toegepast en passend meubilair geplaatst. Het rijk geïllustreerde boek *Interieurs van herrijzend Nederland* toont een breed en gevarieerd overzicht van typerende interieurs die in Nederland tot stand zijn gekomen in het midden van de 20ste eeuw. Zowel de uitzonderlijke interieurs van unieke gebouwen als de meer alledaagse binnenruimten van eenvoudige woningen komen aan bod. De publicatie, die maart 2019 verscheen, is een belangrijke bedrage aan het streven van de RCE om het erfgoed uit de wederopbouw op de agenda te zetten.

Interieur ontworpen door Coen de Vries omstreeks 1954 voor een woning/artsenpraktijk aan het Oosterpark in Amsterdam.

De interieuronderdelen zijn in of omstreeks 1954 in opdracht van de heer A.R. Bult en mevrouw Bult-Vreugde, vervaardigd voor hun woning/artsenpraktijk aan Oosterpark 76 in Amsterdam.

Coen de Vries, diverse kasten en kruik inv. nr. AB24285. Schenking van mevr. L. Bult-Vreugde.

Antonio Rizzo, Plaque met Maria en Christus, 1469, Ø 86 cm x 13 cm, NK2757.

Een marmeren tondo, voorstellend Maria met kind, stond decennialang in het depot in Rijswijk. Onbekend was wie dit kunstwerk had gemaakt, en wanneer. Een onderzoek in 2017 leverde een unieke vondst op: het bleek een vroeg werk te zijn van de Venetiaanse beeldhouwer Antonio Rizzo uit de 15de eeuw. Sindsdien is dit fraaie reliëf te bewonderen in het Rijksmuseum in Amsterdam.

Sporen van het koloniaal verleden

Het kabinet vindt het belangrijk 'de kennis over onze gedeelde geschiedenis, waarden en vrijheden te vergroten. Vanuit deze kennis over onze eigen achtergrond leren we waar we vandaan komen en leren we daarop te reflecteren. Van hieruit kunnen we

onszelf en de samenleving verder ontwikkelen' (minister van Engelshoven, Cultuur in een open samenleving, 12 maart 2018). In dit kader, en ingegeven door de maatschappelijke discussie, doet de RCE de komende periode onderzoek naar zichtbare sporen van het Nederlandse koloniale en slavernijverleden in de collectie. Titels of beschrijvingen van kunstwerken die als aanstootgevend of kwetsend kunnen worden opgevat, worden aangepast of met een toelichting in context geplaatst. Maar ook de afbeelding zelf en de herkomst spelen een rol. Hoe zijn kunstwerken uit de voormalige koloniën in Nederland gekomen?

De kunstwerken uit de BKR

De RCE kan als geen ander het verhaal over de geschiedenis en de waarde van de collectie vertellen, bijvoorbeeld over de Beeldende Kunstenaarsregeling (BKR). Dankzij deze sociale regeling is de RCE 17.000 prachtige werken van museale kwaliteit rijker. Alle kunstenaars die iets voorstelden hebben ervan gebruikgemaakt. Karel Appel, Marlene Dumas, Jan Dibbets, Co Westerik, Reinier Lucassen, Armando, Anton Heyboer, Lotti van der Gaag, Corneille, Constant, Lucebert, Jan Wolkers... Waarom heeft de BKR dan toch zo'n slecht imago? Welke hardnekkige mythes doen erover de ronde? Wat hield die regeling precies in? Deze en nog veel meer vragen worden beantwoord in de publicatie Een monument voor de BKR, die naar verwachting begin 2020 verschijnt. Het onderzoek is nodig om de aandacht te vestigen op de bruikleenkansen van de BKR-collectie.

Fons Haagmans, olieverf op doek, 150 x 130 cm, Romance 2, 1976, inv. nr. BK15364.

Ali Goubitz, olieverf op paneel, 40 x 50 cm, Compositie II, 1958, inv. nr. SZ14619.

3 Samenwerking

De RCE werkt intensief samen met onderwijsinstellingen, musea en andere culturele instellingen, en kunstenaars. Deze samenwerkingen zijn een cruciaal onderdeel van onze missie om de zichtbaarheid van de Rijkscollectie RCE te vergroten, en oplossingsgerichte en toepasbare kennis over het beheer en behoud van de collectie te ontwikkelen, bij elkaar te brengen en te delen. De RCE vormt zo de brug tussen wetenschap, praktijk en beleid.

Nieuwe museumprofessionals in opleiding

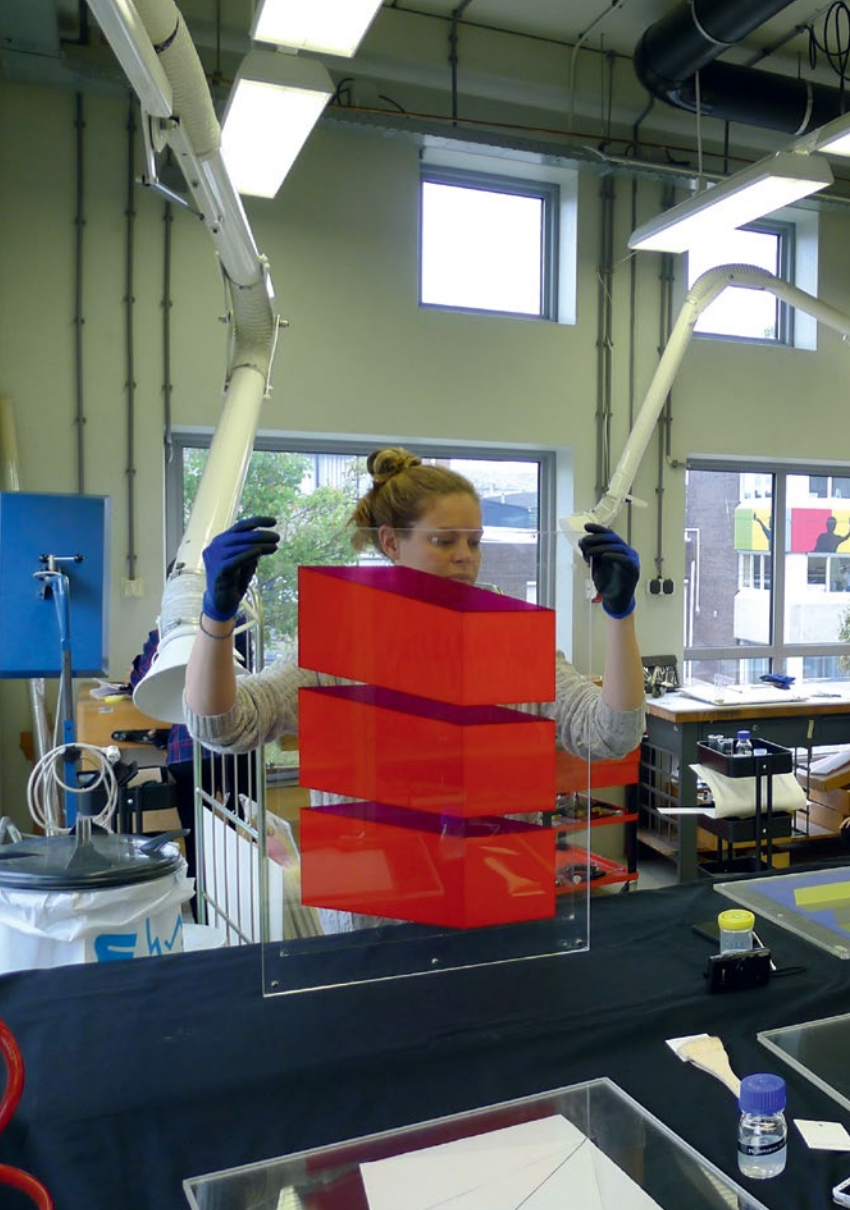
De afdeling Kunstcollecties levert een praktische bijdrage aan het opleiden van jonge mensen die de erfgoedprofessionals van morgen zijn. We bieden stageplekken aan voor studenten kunstgeschiedenis, algemene cultuurwetenschappen en studenten van de Reinwardt Academie in Amsterdam. De stages dragen bij aan het opleidingscurriculum van de studenten en brengen hen in contact met instellingen die te maken hebben met de Collectie Nederland.

We bieden ook onderdak aan restauratoren in opleiding aan de Universiteit van Amsterdam, die na hun master een tweejarig vervolgprogramma doorlopen. Tijdens dat programma werken de studenten negen maanden in onze restauratieateliers, onder

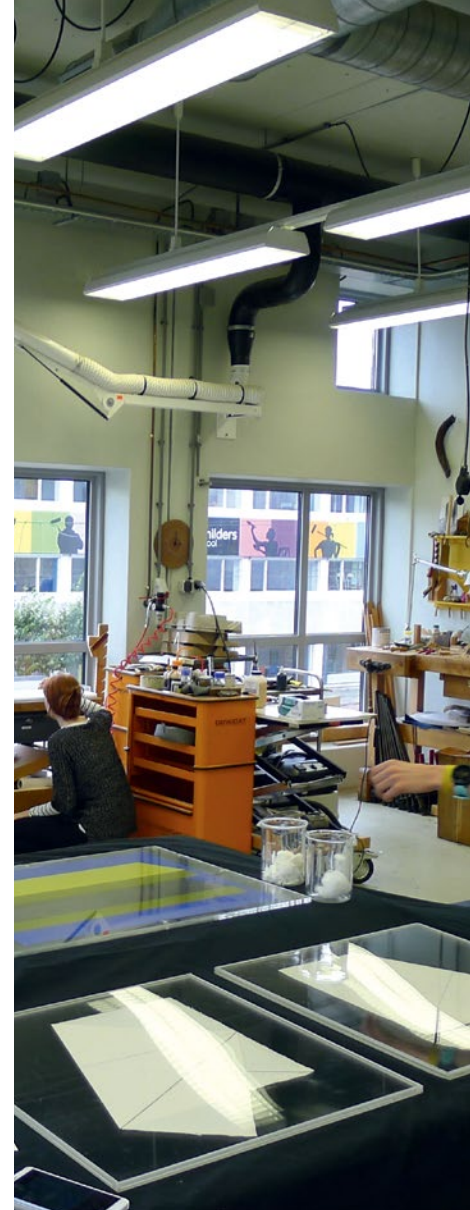
begeleiding van restauratoren en conservatoren van de afdeling Kunstcollecties en de docenten van de opleiding. Omdat de Rijkscollectie RCE zeer divers is, werkt de RCE samen met aankomende restauratoren uit vrijwel alle disciplines: steen, metaal, meubelen, hout, papier, kunststoffen, glas, keramiek, schilderijen, moderne kunst en historische binnenruimten. Meestal worden voor dit opleidingstraject voorwerpen geselecteerd die uitgebreid onderzoek nodig hebben alvorens een restauratie kan worden gestart.

Willem Gispen, staal en houten dressoir, 1930, 193,5 x 90 x 40 cm, inv. nr. AB17857, schenking van Stichting Gispen Collectie.

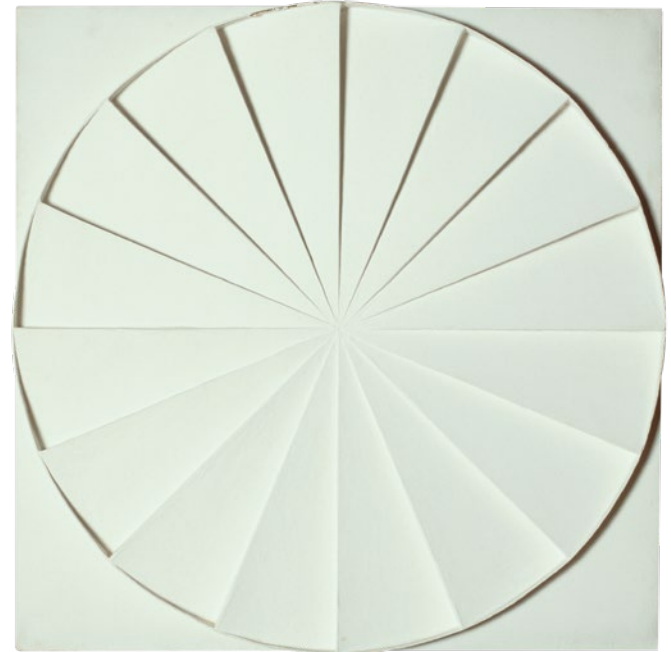
Post-masterstudenten van de UvA aan
het werk in het atelier van de RCE.

Onderzoeken

De afdeling Kunstcollecties werkt samen met in- en externe onderzoekers aan diverse onderzoeksvragen. Dat kan een vraag zijn uit de organisatie zelf, maar bijvoorbeeld ook van de Stichting Behoud Moderne Kunst of een museum. De vragen met betrekking tot beheer en behoud van collectieonderdelen zijn immers zelden uniek en komen voor bij verschillende beheerders. Kunstwerken uit de collectie dienen hierbij soms als ‘proeftuin’ voor het ontwikkelen van een onderzoeksmethode, of voor workshops voor erfgoedprofessionals. Ook de makers worden regelmatig bij deze onderzoeken betrokken. Kunstenaars kunnen vaak relevante achtergrondinformatie leveren over hun intenties, gebruikte materialen en technieken, zodat beslissingen voor conservering of restauratie beter onderbouwd kunnen worden genomen.

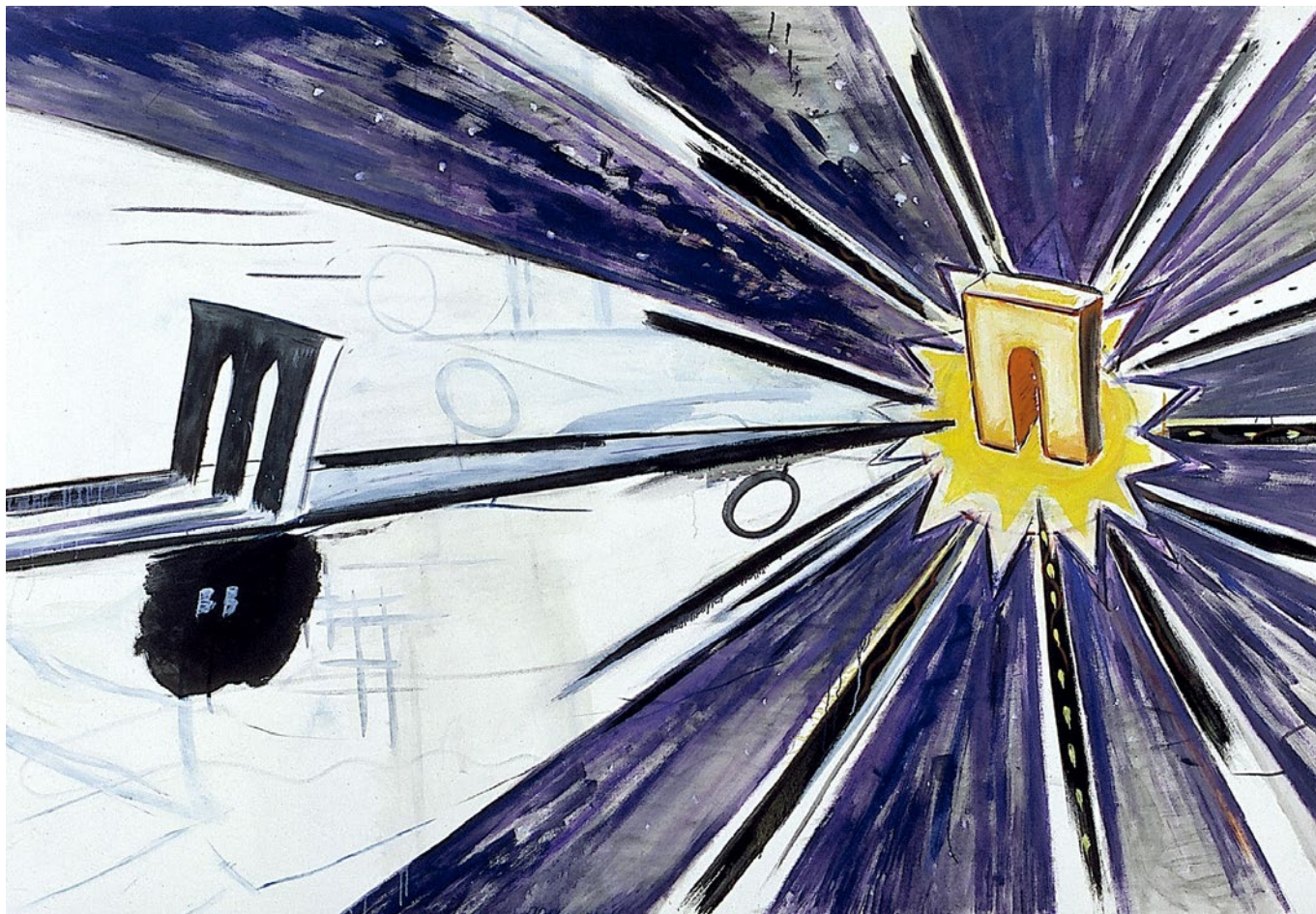
Jan Schoonhoven, *relief*, 104 x 104 x 6,5 cm, R69-50, 1969, inv. nr. AB7143, schenking van mr. P. Cleveringa.

Een nieuw publiek

De RCE werkt ook samen met niet-musea, om een nieuw en ander publiek te bereiken dan de reguliere museumbezoekers. Zo voeren we de komende jaren een grootschalig project uit met de Vereniging Hendrick de Keyser, die zich inzet voor het behoud van architectonisch en historisch belangrijke gebouwen. De vereniging gaat verspreid over Nederland 35 monumentale woningen openstellen voor het publiek, die samen een beeld geven van hoe er tussen 1550 en nu in Nederland werd geleefd. Kunstvoorwerpen uit de Rijkscollectie RCE verrijken de interieurs en visualiseren de tijdperken. Bijzonder is dat het publiek deze museumhuizen kan beleven door gebruik te maken van het meubilair. Enkele huizen zijn al ingericht en opengesteld, zoals huis Bonck in Hoorn.

Interieur van huis Bonck te Hoorn met onder andere een eikenhouten kist, 1630-1669, 66 x 148 x 58 cm, Bz436. Foto Arjan Bronckhorst.

René Daniels, olieverf op doek, 160 x 240 cm, *Historia Mysteria*, 1981/1982, inv. nr. AB7051.

CC NL: gebundelde kennis en ervaring

In het CC NL staan straks de collecties van vier rijkscollectie beherende instellingen bij elkaar. Behalve dat dit een optimaal beheer en behoud van de vier collecties mogelijk maakt, is het de ambitie om samen de mobiliteit van de collecties te vergroten.

Dit biedt de kans om te onderzoeken hoe we meer kunnen samenwerken in de bruikleen-dienstverlening, door gezamenlijk bruikleen-aanvragen in behandeling te nemen en ook proactief bruikleenvoorstellen aan musea en niet-museale instellingen te doen.

Borek Sipek, stoel, Jansky, 1987, inv. nr. K87171-A.

Ambitie

De afdeling Kunstcollecties zet de komende jaren de huidige samenwerkingen voort. Inzet op samenwerking zal zich op de langere termijn vertalen in hechtere netwerken tussen erfgoedinstellingen, ministeries, verenigingen, onderzoeksinstituten en collectiebeheerders van de Collectie Nederland met kennisontwikkeling als resultaat.

Het CC NL wordt een studiecentrum voor onderzoekers en studenten, waar de samenwerking met onderwijsinstellingen geïntensiveerd en uitgebreid kan worden. De nieuwe master Technische

Kunstgeschiedenis van de UvA biedt mogelijkheden voor samenwerking.

Daarnaast gaan we op zoek naar nieuwe partners om samen activiteiten te ontwikkelen en programma's te realiseren waarin we bruiklenen uit de rijke en diverse Rijkscollectie RCE betekenisvol kunnen presenteren. Hiervoor gaan we ook de netwerken van de andere domeinen van de RCE – Landschap, Monumenten, Archeologie – aanboren.

In dit kader zullen we bruikleenverkeer van de kunstwerken uit de Rijkscollectie RCE tussen musea onderling stimuleren. Voor het CC NL willen we onderzoeken hoe en in welke mate de bruikleendienstverlening van de afdeling Kunstcollecties het bruikleenverkeer van de andere partners kan ondersteunen.

De RCE organiseert regelmatig met andere instellingen zoals de Museumvereniging, de beleidsdirectie Erfgoed en Kunsten, musea en andere organisaties bijeenkomsten voor het museale veld en overheden. Tijdens deze bijeenkomsten komen diverse onderwerpen aan bod, zoals bruikleen, afstoten, onderzoek, etc. De bijeenkomsten zijn bedoeld om kennis uit te wisselen en te netwerken.

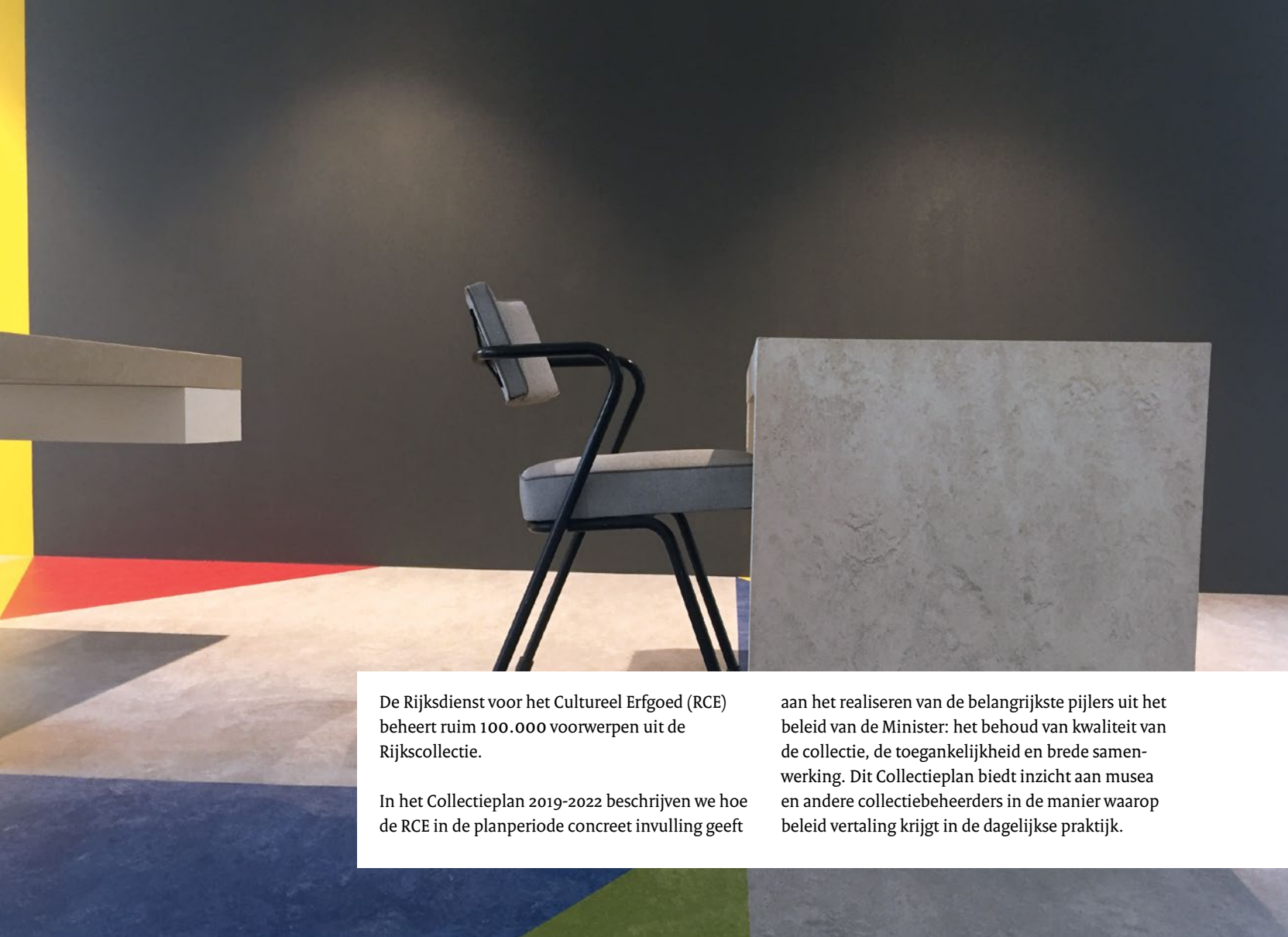

Anna Verschuure, wandkleed, Gele Blokken, 1970, inv. nr. SZ99547.

Lijsbeth van Berkhout, zilveren armband, 1973, inv. nr. K74233.

De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) beheert ruim 100.000 voorwerpen uit de Rijkscollectie.

In het Collectieplan 2019-2022 beschrijven we hoe de RCE in de planperiode concreet invulling geeft

aan het realiseren van de belangrijkste pijlers uit het beleid van de Minister: het behoud van kwaliteit van de collectie, de toegankelijkheid en brede samenwerking. Dit Collectieplan biedt inzicht aan musea en andere collectiebeheerders in de manier waarop beleid vertaling krijgt in de dagelijkse praktijk.